

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดรอยเอ็ดโคโดยย่อ

ลักษณะพื้นที่ สภาพท้องที่และภูมิอากาศ

ลักษณะพื้นที่และสภาพท้องที่

ตามสภาพทางภูมิศาสตร์จังหวัดรอยเอ็ดตั้งอยู่บนที่ราบสูง สภาพของดินเป็นดินปนทราย ซึ่งไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกมากนัก เนื้อทั้งหมดมีประมาณ ๙,๘๕๔ ตารางกิโลเมตร หรือ ๔.๕ ล้านไร่หรือเท่ากับ ๔.๒ ของเนื้อที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดรอยเอ็ดสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ตอน คือ

๑. ตอนเหนือ ได้แก่เขตอำเภโพนทองและอำเภหนองพอก พื้นที่เป็นที่ราบสูง มีป่าไม้และภูเขา แต่เป็นเขาเตี้ยๆ

๒. ตอนกลางและตอนใต้ มีลักษณะเป็นทุ่งนาเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ที่ราบลุ่มริมแม่น้ำชี เช่นที่อำเภเมือง อำเภชวีชัยและอำเภพนมไพร

๓. ตอนใต้ ได้แก่บริเวณที่ราบอำเภเกษตรวิสัยและอำเภสุวรรณภูมิ

จังหวัดรอยเอ็ดมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ที่อำเภกุสินารายณ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดยโสธร ที่อำเภเมืองยโสธร

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ ที่อำเภท่าตูมและอำเภชุมพลบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดมหาสารคาม ที่อำเภเมืองมหาสารคาม

กรมการปกครอง, ศูนย์เอกสารและห้องสมุด, "ข้อมูลจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (กรุงเทพฯ มหานคร; ศูนย์เอกสารและห้องสมุด, กรมการปกครอง, ๒๕๑๘) หน้า ๕๓

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดร้อยเอ็ด ในฤดูร้อนจะร้อนจัดและแห้งแล้ง ฤดูฝนจะมีฝนตกชุก ฤดูฝนจะอยู่ในระหว่างเดือนเมษายน - กันยายน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน มีจำนวนน้ำฝนโดยเฉลี่ย ๑,๕๕๗.๘ มิลลิเมตรต่อปี แต่เนื่องจากโครงสร้างของดินส่วนใหญ่เป็นพวกหินทรายดินมีการระบายน้ำที่ถึงจึงทำให้เกิดความแห้งแล้ง และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเป็นอย่างมาก ส่วนฤดู ฝนลมและฤดูหนาวมีลมพัดแรงและอากาศจะหนาวเย็นมาก อุณหภูมิเฉลี่ยในระบับต่ำสุดและสูงสุดของจังหวัดนี้จะอยู่ในระหว่าง ๒๒.๑ - ๓๑.๕ องศาเซลเซียส

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด

จังหวัดร้อยเอ็ดมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ เกลือสินเธาว์ มีในท้องที่อำเภอเสลภูมิ และป่าไม้ มีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ ๒,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑.๔ ล้านไร่ เป็นป่าสงวนแห่งชาติจำนวน ๒ ป่า มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐,๓๑๒ ไร่ ป่าเตรียมการสงวน ๑ ป่า เนื้อที่ประมาณ ๓๒๔,๘๖๔ ไร่ รวมทั้งสิ้น ๕ ป่า เนื้อที่ประมาณ ๔๑๕,๑๗๖ ไร่ หรือเท่ากับร้อยละ ๒๘ ของเนื้อที่ของจังหวัด ส่วนเนื้อที่เป็นป่าโปร่งมีประมาณ ๓๗๒,๕๕๕ ไร่ ผลิตภัณฑ์จากป่าที่สำคัญได้แก่ ไม้ยาง ฝรั่ง ตะเคียน ประดู่ ตะแบกและพลวง เป็นต้น ในปี ๒๕๑๓ จังหวัดร้อยเอ็ดสามารถผลิตไม้ท่อนออกใช้คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๗.๔ ล้านบาท

^๑ สำนักปลัดกระทรวงเกษตร, กองเศรษฐกิจการเกษตร, "เขตเกษตรเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร" (กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักปลัดกระทรวงเกษตร, ๒๕๑๕) หน้า ๑๐๓

^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, "บรรยายสรุป ๒๕๒๑ จังหวัดร้อยเอ็ด" (ร้อยเอ็ดสำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๒๑) หน้า ๑๐

การประกอบอาชีพและรายได้ของประชากร

ปัจจุบันจังหวัดร้อยเอ็ดกำลังอยู่ระหว่างเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นถึงระดับการกินคืออยู่ดี โดยวางแผนและโครงการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในสวนรวมของจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาธรรมระดับภาคและระดับชาติ ได้มีการติดตามประเมินผล ศึกษาอุปสรรคและข้อแก้ไขอยู่ตลอดเวลา

อาชีพที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ คานการเกษตร ได้แก่ ทำนาข้าวและการเพาะปลูกพืชอื่นๆ เช่น แดงโม ปอ มันสำปะหลัง ยาสูบ นอกจากนี้ก็มีการประกอบอาชีพคานการปศุสัตว์ ประมงน้ำจืด การป่าไม้และการอุตสาหกรรม เป็นต้น

ก. การเกษตร

บริเวณปลูกข้าวที่ค้ำที่สุด คือแกเขตทองหล่ออำเภอเมือง สุวรรณภูมิ จตุรพักตรพิมาน เสลภูมิและอำเภอเกษตรวิสัย การปลูกแดงโมและพืชไรต่างๆมีอยู่ทั่วไป การปลูกหมอนเลี้ยงไหมทำกันมากที่อำเภอเมือง ราชบุรี เกษตรวิสัย โพนทองและเสลภูมิ ส่วนอำเภออื่นมีบ้างแต่ไม่มากนัก

ในคานการเกษตรจะขอยกตัวอย่างการผลิตของพืชที่สำคัญบางชนิดของจังหวัดร้อยเอ็ดในปี ๒๕๑๘ ดังนี้

๑. <u>ข้าว</u>	เนื้อที่ในการเพาะปลูก	๒,๓๖๕,๘๕๓	ไร่
	เนื้อที่ปลูกค่า	๒,๒๓๗,๘๖๕	ไร่
	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	๒,๒๑๑,๑๕๑	ไร่
	ผลผลิตต่อไร่	๒๕๐	กิโลกรัม
	หรือ	๒๕	ถัง
	ผลผลิตรวม	๕๕๕,๓๐๘	เกวียน

	ทั้งหมดมูลค่าประมาณ	๑,๑๖๖,๑๔๖,๘๐๐	บาท
	จำนวนผลผลิตประมาณ	๑๐๕,๓๐๘	ครอบครัว
๒. <u>ปอแก้ว</u>	เนื้อที่ในการเพาะปลูก	๑๕๑,๖๕๔	ไร่
	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	๑๕๐,๖๖๖	ไร่
	ผลผลิตต่อไร่	๑๓๕	กิโลกรัม/ไร่
	ผลผลิตรวม	๒๐,๓๓๘.๘๑	ตัน
	ปริมาณการผลิตลดลงเนื่องจากเกษตรกรหันมาปลูกมันสำปะหลังและไม้รูดังบ้าง		
๓. <u>มันสำปะหลัง</u>	เนื้อที่ในการเพาะปลูก	๔๘,๑๓๖	ไร่
	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	๔๘,๘๒๘	ไร่
	ผลผลิตต่อไร่	๒,๕๕๖	กิโลกรัม/ไร่
	ผลผลิตรวมทั้งจังหวัด	๑๒๕,๐๖๒.๕๕๒	ตัน
	ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปีก่อน แต่ปรากฏว่ายังไม่ไถ่ผล		
๔. <u>ถั่วลิสง</u>	เนื้อที่เพาะปลูก	๘,๓๕๕	ไร่
	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	๘,๕๑๕	ไร่
	ผลผลิตต่อไร่	๑๖๖	กิโลกรัม/ไร่
	ผลผลิตรวม	๑๖๓,๑๘๕	ตัน
	มูลค่าประมาณ	๑๑,๐๕๖,๔๓๐	บาท
๕. <u>แตงโม</u>	เนื้อที่เพาะปลูก	๕,๘๘๓	ไร่
	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	๕,๓๐๕	ไร่
	ผลผลิตต่อไร่	๑,๓๕๐	กิโลกรัม/ไร่
	ผลผลิตรวม	๘,๘๘๓,๓๕๐	กิโลกรัม
	มูลค่าประมาณ	๘	ล้านบาท

๖. ยาสูบ	เนอทเพาะปลูก	๑๐;๖๔๖	ไร่
	เนอทเก็บเกี่ยว	๑๐,๖๕๕	ไร่
	ผลผลิต	๑๑๐	กิโลกรัม/ไร่
	ผลผลิตรวม	๑๑,๗๒๐.๕	ตัน

นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการอื่นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเกษตรอีก คือ

๑. จัดให้มีโครงการปลูกพืชหมุนเวียน
๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรต่างๆ
๓. ขยายพันธุ์พืชต่างๆ และแนะนำให้เกษตรกรรู้จักการเปลี่ยนพันธุ์พืช
๔. ขยายพื้นที่การเพาะปลูก โดยใช้ที่ดินเดิมที่มีอยู่
๕. ช่วยเหลือแนะนำเกษตรกรในด้านการใช้ยาปราบศัตรูพืช และการใช้ปุ๋ย

๖. การปลูกลูกวัว

จังหวัดร้อยเอ็ดมีทำเลที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงสัตว์หลายแห่ง เช่นอำเภอเสลภูมิ โพนทอง หนองพอก เกษตรวิสัย และอำเภอสุวรรณภูมิ โดยทั่วไปแล้วการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดร้อยเอ็ดจะเลี้ยงเพื่อการใช้งานเท่านั้น สำหรับการเลี้ยง เป็ด ไก่ และสุกร มีเลี้ยงทุกอำเภอ แต่ไม่ไค่ผลผลิต เป็นการเลี้ยงเพื่อหาลำไพล้างดูการทานาเท่านั้น

ตารางที่ ๒.๑

จำนวนปลูสัตว์และสัตว์พาหนะในท้องที่จังหวัดร้อยเอ็ด ทำการสำรวจระหว่าง
วันที่ ๑ - ๓๐ เดือน มิถุนายน ๒๕๑๗ (๑๕๗๔)

จำนวน : ตัว

ชื่อสัตว์	ตัวผู้	ตัวเมีย	รวม
ช้าง	๓	—	๓
ม้า	๑๑๑	๑๐๕	๒๑๖
วัว	๕๖,๘๐๓	๕๓,๔๐๓	๑๑๐,๒๐๖
ควาย	๘๔,๔๒๑	๑๐๗,๕๔๐	๒๐๖,๙๖๑
ลา	๓	—	๓
แกะ	๒	๔	๖
หมู	๒๑,๖๗๘	๒๑,๓๕๕	๔๓,๐๓๓
เป็ด	—	—	๑๕๓,๑๕๒
ไก่	—	—	๑,๒๑๖,๒๕๓
ห่าน	—	—	๓,๐๗๑

ที่มา : รายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนปลูสัตว์และสัตว์พาหนะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
พ.ศ. ๒๕๑๗ (๑๕๗๔) สำนักงานเลขาธิการกรม กรมปลูสัตว์ กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๘, หน้า ๒๘ - ๓๐

ตารางที่ ๒.๒

จำนวนสัตว์หมักเป็นอาหาร ประจำปี ๒๕๑๗ (๑๕๗๔)

จำนวน : ตัว

จังหวัด	โค	กระบือ	สุกร	รวม
ร้อยเอ็ด	๗,๗๓๐	๔๓๗	๖,๓๘๓	๑๔,๕๕๐

ที่มา : รายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนปศุสัตว์และสัตว์พาหนะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. ๒๕๑๗ (๑๕๗๔) สำนักงานเลขาธิการกรม กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๘, หน้า ๔๕

ค. การประมงน้ำจืด

การประกอบอาชีพการประมงน้ำจืดส่วนใหญ่อาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ลำน้ำ ลำน้ำเสียว ฯลฯ และอาศัยแหล่งน้ำ ท่อสร้างขุ่นซึ่งมีอ่างเก็บน้ำจำนวน ๑๐ แห่ง นอกจากนั้นกักอาศัยคลอง หนอง บึงต่างๆที่มีอยู่ในจังหวัด ยังไม่มีสถานประมงเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงปลา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถจับปลาได้ประมาณ ๓,๖๕๐ ตัน โดยคิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓๖.๕ ล้านบาท

ง. การป่าไม้

จากสถิติปี ๒๕๑๘ เนื้อป่าของจังหวัดร้อยเอ็ดมีประมาณ ๒,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร การทำป่าไม้มีมากพอประมาณในท้องที่อำเภอโพธิ์ทองและอำเภอหนองพอก ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ

นอกจากนี้ทางจังหวัดยังได้ส่งเสริมกิจการคานสถาบันการเกษตร โดยดำเนิน

สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, "บรรยายสรุป ๒๕๒๑ จังหวัดร้อยเอ็ด" หน้า ๑๒
เรื่องเดียวกัน

การจัดตั้งสถาบันต่างๆ เพื่อผนวกกำลังของเกษตรกรให้เกิดพลัง ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร สถาบันการเกษตรต่างๆ ที่จัดตั้งได้แก่ สหกรณ์การเกษตรอำเภอต่างๆ สหกรณ์ออมทรัพย์ ร้านสหกรณ์ สมาคมชลประทานราษฎร์ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มยุวเกษตรกรต่างๆ เป็นต้น

จ. การอุตสาหกรรม

ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและอุตสาหกรรมในครอบครัว ที่สำคัญมีดังนี้

๑. โรงสีข้าวขนาดใหญ่	๔	โรง
๒. โรงสีข้าวขนาดเล็ก	๑,๒๖๐	โรง
๓. โรงเลื่อยจักร	๑	โรง
๔. โรงงานน้ำแข็ง	๓	โรง
๕. โรงกลึงและซ่อมเครื่องยนต์	๑๒	โรง
๖. โรงต้มกลั่น	๑	โรง
๗. โรงงานอัดปอ	๓	โรง
๘. โรงพิมพ์	๕	โรง

ในคานรายไคของประชาชนนั้น จากสถิติรายไคต่อหัวต่อคนของประชาชนทั้งประเทศ เมื่อแยกเป็นรายภาคซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้สำรวจไว้เมื่อปี ๒๕๑๔ ดังนี้

ภาคกลาง มีรายไค	๕,๐๘๘	บาท ต่อหัวต่อปี
ภาคไค มีรายไค	๖,๕๕๖	บาท ต่อหัวต่อปี
ภาคเหนือ มีรายไค	๔,๔๒๒	บาท ต่อหัวต่อปี
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายไค	๒,๙๔๒	บาท ต่อหัวต่อปี

จากสถิติรายไคประชาชนทุกลำนนี้ เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายไคค่าที่สุด โดยเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ดมีรายไคเพียง ๑,๗๔๒

บาท ต่อหัวคอปปีโดยเฉลี่ย กล่าวโดยส่วนรวมความอยู่ดีกินดีและสุขภาพอนามัยของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ฉะนั้นต้องรีบเร่งแก้ปัญหา นี้ โดยการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีรายได้ทัดเทียม กับประชาชนในภูมิภาคอื่น

ฐานะความเป็นอยู่และการครองชีพของประชาชน

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่และการครองชีพของ ประชาชนในจังหวัดนี้เป็นอันมาก โดยเฉพาะขณะนี้จังหวัดร้อยเอ็ดได้มีโครงการส่งเสริมอาชีพ หลักตามโครงการ ม.ก.ดำ ๓ คือ โครงการปลูกมะพร้าว โครงการปลูกหมอนเลียงใหม่ และโครงการเลี้ยงหมู สำหรับโครงการปลูกมะพร้าว จังหวัดร้อยเอ็ดได้ทำการส่งเสริมมาจน ถึงปัจจุบันมีจำนวน ๑๐.๐๐ ๐๐๐ คน ส่วนโครงการปลูกหมอนเลียงใหม่ก็ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ตลอดมา ปัจจุบันปรากฏว่ามีกลุ่มผู้เลี้ยงใหม่ถึง ๑๓๐ กลุ่ม มีร้านจำหน่ายผ้าไหมพื้นเมือง ตั้งแต่ราคาถูกที่สุดจนถึงราคาแพงที่สุดในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ใหม่จากจังหวัดร้อยเอ็ดส่งไป จำหน่ายไม่แต่ในประเทศเท่านั้น แต่ได้ส่งไปยังต่างประเทศทั้งในเอเชีย ยุโรปและอเมริกา ไหมร้อยเอ็ดเคยชนะการประกวดเป็นที่ ๑ ของประเทศหลายครั้ง เช่น ไหมพันธุ์ ร.อ. ๓ ส่วนโครงการเลี้ยงหมูก็ได้รับการส่งเสริมให้เพียงพอแก่การบริโภคในท้องที่และยังได้ส่งไป จำหน่ายในจังหวัดใกล้เคียงตลอดจนในกรุงเทพมหานครด้วย นอกจากนี้จังหวัดร้อยเอ็ดยังมีการ ส่งเสริมอาชีพทรง เช่นการปลูกยาสูบพันธุ์เตอร์กิช การปลูกปอ ถั่วลิสง แดงโม มันสำปะหลัง การเลี้ยงเป็ดและเลี้ยงไก่ ซึ่งในปีหนึ่งทำรายได้ให้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนหลายล้านบาท โดยเฉพาะในระยะ ๓ - ๔ ปีที่ผ่านมาจังหวัดร้อยเอ็ดมีฝนตกต้องตามฤดูกาล ทำให้ชาวไร่ ชาวนาปลูกข้าวและพืชไร่อื่นๆได้ผลดี มีปริมาณเพียงพอแก่การบริโภคและยังมีเหลือจำหน่ายอีก ด้วย ทำให้เกษตรกรในจังหวัดนี้ขยันและเอาใจใส่ต่อกิจการเกษตรของกันมีรายได้ดีขึ้นจนถึง

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑

๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐

สามารถมีรายได้สูง ช่วยทำให้ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก สามารถหาซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกและเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ รถบรรทุกเล็ก รถมอเตอร์ไซด์ รถไถนา เครื่องมือปราบศัตรูพืช เป็นต้น และทำให้ภาวะเกี่ยวกับหนี้สินของเกษตรกร เหล่านี้ลดลงตามลำดับ เนื่องจากสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น และคาดว่าอีกไม่กี่ปีข้างหน้าจังหวัดร้อยเอ็ดจะมีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคนี้

การศึกษาของจังหวัด

ในจังหวัดร้อยเอ็ดแนวโน้มของการศึกษาภาคบังคับมีเพิ่มขึ้นทุกปี จากค่าบลทั้งหมด ๑๒๕ ตำบล ขณะนี้ได้ขยายการศึกษาภาคบังคับไปแล้ว ๔๓ ตำบล รวม ๑๕๕ โรงเรียน สำหรับการศึกษาดานอาชีวศึกษานั้นมีสถานศึกษาระดับ ม.ศ.ปลาย - ปวส. ๒ แห่ง คือ โรงเรียนการช่างชาย และโรงเรียนอาชีวศึกษา (หญิง) ปัจจุบันโรงเรียนทั้ง ๒ แห่งนี้ได้รวมกันเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาแล้ว ส่วนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดยังไม่มีสถานศึกษาระดับนี้

ปริมาณเด็กไม่มาที่เรียนประเภทต่างๆของจังหวัดร้อยเอ็ดนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนต่อประถมศึกษาปีที่ ๕ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๐ ของนักเรียนที่สอบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ได้ สำหรับนักเรียนที่สอบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ได้และสมัครเข้าเรียนชั้น ม.ศ. ๑ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๔ ของนักเรียนที่สอบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ได้ สถานทีเรียนสำหรับเด็กในระดับต่างๆมีเพียงพอแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น องค์การได้รับงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียนซึ่งเป็นอาคารถาวรปีละหลายหลัง และขณะนี้อาคารถาวรเกือบครบถ้วนแล้ว

ในด้านการศึกษาเด็กเขาเรียนตามพระบัญญัติประถมศึกษาชั้นนี้ไม่มีปัญหาการศึกษาแต่อย่างใด ที่สนใจคือของผูปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กของตนเรียนถึงขั้นสูงสุด แต่ยังไม่

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖

^๒ เรื่องเดียวกัน

ขาดทุนทรัพย์และสภาพเศรษฐกิจของประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถที่จะสนองความต้องการในส่วนการศึกษาวิชาชีพนั้นนักเรียนสนใจอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงขาดแคลนที่สอนในแขนงวิชาที่สังคมและนักเรียนส่วนมากต้องการ

ถ้าจะกล่าวโดยสรุป ปัจจุบันปัญหาการศึกษาของจังหวัดร้อยเอ็ดมีดังนี้

๑. การขาดแคลนครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ทำการสอนในชั้นเด็กเล็กของขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีประสบการณ์น้อย ทำให้เด็กสอบตกกันมาก

๒. ขาดอาหารและครุภัณฑ์ ทำให้การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาค่าเงินไปไม่ได้ผลเท่าที่ควร

๓. ขาดอุปกรณ์การสอน ทางราชการไม่มีงบประมาณให้เป็นค่าวัสดุเพื่อทำอุปกรณ์ใช้ประกอบการสอน ครูต้องเสียสละเงินส่วนตัวไปซื้อวัสดุมาทำอุปกรณ์ จึงทำให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทางจังหวัดร้อยเอ็ดก็ได้อพยายามทุกวิถีทางเพื่อที่จะให้การศึกษาค่าเงินไปอย่างไ้ผลดี มีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้า โดยได้ดำเนินการทั้งทางด้านวิชาการและด้านบริหาร ได้จัดให้มีการดำเนินการตามโครงการต่างๆ อาทิ เช่น โครงการประชุมสัมมนาทางด้านวิชาการ เพื่อทำโครงการสอนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โครงการอบรมครูใหญ่ โครงการประชุมศึกษานิเทศก์อำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ศึกษาพิเศษ โครงการพัฒนาการศึกษา โครงการประกวดโรงเรียนประชาบาล ฯลฯ เป็นต้น

สภาพสังคมไทยของจังหวัดร้อยเอ็ด

โครงสร้างของสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ด มีสภาพของสังคมที่มีลักษณะดั้งเดิม (Traditional Society) เหมือนประชาชนส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดมาแต่โบราณให้คงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ความเชื่อ ศรัทธา ค่านิยมในวัฒนธรรมทั่วไปของชาวพื้นเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่นๆในภูมิภาคนี้ เพราะประชาชนของจังหวัดนี้ต่างก็มีเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีไม่แตกต่างกันเท่าใด เช่น การมีจิตใจโอบอ้อมอารี แก่แก่ผู้ชรา เย็น ใจ ความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่คอยกระตือรือร้นหรือพยายามมากนัก ให้ความเป็นกันเองกับบุคคล

ทั่วไป ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์สูงมาก ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท มีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเป็นของตนเองแต่ไม่มากนัก ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ เพราะไม่รู้จักวิธีอนุรักษ์ดินตลอดจนการไถพรวนบำรุงดิน ทั้งยังขาดความคิดริเริ่มในการปรับปรุงและยกฐานะความเป็นอยู่ของตนให้สูงขึ้น เพราะระดับการศึกษายังไม่สูงพอ ประกอบกับบริการทางการศึกษา ไฟฟ้า ประปา ถนนยังไม่ทั่วถึง ยังจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอีกมาก

จำนวนประชากรของจังหวัด

จำนวนประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดมีทั้งสิ้น	๑,๐๑๘,๖๐๐	คน
โดยแยกออกได้เป็น ชาย	๕๐๘,๓๖๕	คน
หญิง	๕๑๐,๒๓๕	คน

มีอัตราการเกิดและการตายต่อปี คือ

อัตราการเกิด	๓๒,๑๕๗ คน	หรือเท่ากับ	๓๓/๑,๐๐๐
อัตราการตาย	๗,๑๐๐ คน	หรือเท่ากับ	๗/๑,๐๐๐

ตารางที่ ๒๐.๓

จำนวนประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ด ปี ๒๕๒๐ จำแนกตามอายุ

ระดับอายุ	จำนวนประชากร (คน)
๐ - ๔	๒๐๖,๘๒๘
๕ - ๙	๑๘๘,๕๗๑
๑๐ - ๑๔	๑๒๔,๓๐๕
๑๕ - ๑๙	๑๐๓,๘๑๓
๒๐ - ๒๔	๗๘,๕๒๘
๒๕ - ๒๙	๖๕,๘๒๘
๓๐ - ๓๔	๕๓,๔๓๘

ตารางที่ ๒.๓ (ต่อ)

ระดับอายุ	จำนวนประชากร (คน)
๓๕ - ๓๙	๔๕,๓๖๕
๔๐ - ๔๔	๔๓,๙๖๕
๔๕ - ๔๙	๓๓,๘๗๔
๕๐ - ๕๔	๒๘,๑๔๑
๕๕ - ๕๙	๒๑,๒๕๔
๖๐ - ๖๔	๑๒,๕๘๓
๖๕ - ๖๙	๑๒,๔๔๑
๗๐ ปีขึ้นไป	๓๐,๐๗๔
ไม่ทราบอายุ	๑,๐๒๙

ที่มา : บรรยายสรุป ๒๕๒๑ จังหวัดร้อยเอ็ด, หน้า ๒๓

จากตารางที่ ๒.๓ สามารถจำแนกจำนวนประชากรตามลักษณะของประชากรโดยถืออายุเป็นเกณฑ์ได้เป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้ คือ

๑. วัยเด็ก ไคแก ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๐ - ๑๔ ปี มีจำนวน ๔๔๑,๑๐๕ คน หรือเท่ากับ ๙๓.๓ เปอร์เซ็นต์
๒. วัยทำงาน ไคแก ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๕๙ ปี มีจำนวน ๙๕,๑๓๗ คน หรือเท่ากับ ๒๐.๙ เปอร์เซ็นต์
๓. วัยสูงอายุ ไคแก ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๖๐,๑๒๗ คน หรือเท่ากับ ๑๓.๐ เปอร์เซ็นต์

จึงเห็นได้ว่าลักษณะประชากรของจังหวัดนี้ประกอบด้วยคนวัยเด็กมากที่สุด ถัดมาก็คือวัยทำงานและวัยแก่ โดยที่ประชากรวัยเด็กและวัยทำงานมีจำนวนสูงเกือบใกล้เคียงกัน จึงเป็นที่คาดหมายได้ว่าในอนาคตจังหวัดร้อยเอ็ดจะไม่มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานเกิดขึ้น

เนื่องจากปัจจุบันมีประชากรที่อยู่ในวัยเด็กเป็นจำนวนมาก

ปัญหา อุปสรรคและการแก้ไข

เมื่อพิจารณาในแง่ส่วนรวม ความอยู่ดีกินดีและสุขภาพอนามัยของประชาชนในจังหวัด รอยเอือก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ และจากผลของการพัฒนาที่ผ่านมาทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม มีปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสรุปได้ดังนี้ คือ

๑. ปัญหาความยากจน เกษตรและการชลประทาน ปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังฐานะยากจน ขาดความรู้และความสนใจในวิชาการ เกษตรที่ทันสมัย ขาดการชลประทาน ปล่อยให้เกษตรกรขึ้นอยู่กับสภาพของดิน ฟ้า อากาศ ปีใดฝนฟ้าอำนวยก็จะได้ผลผลิตสูง เกษตรกรมีรายได้น้อย แต่ปีใดสภาพดิน ฟ้า อากาศ ไม่อำนวยก็จะได้ผลผลิตต่ำและกระทบกระเทือนต่อรายได้ออกของเกษตรกรด้วย ส่วนเรื่องการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรโดยเฉลี่ยแล้วมีที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย ผลผลิตจึงมีออกขายได้น้อย และคุณภาพของดินส่วนใหญ่จะมีความอุดมสมบูรณ์น้อย การเพิ่มผลผลิตจึงไม่ไคผลเท่าที่ควร เพราะ เกษตรกรมีที่ดินน้อยขาดความอุดมสมบูรณ์ เมื่อขาดเทคนิคในการเกษตรในคานเพิ่มผลผลิต และต้องอาศัยฝนฟ้าตามธรรมชาติ ผลผลิตที่ได้จึงน้อยไม่สมมูลกับแรงงานที่ลงไป และหมกไปกับการกินการใช้จ่ายภายในครอบครัวใหญ่ซึ่งมีหลายปากทอง ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการผลิตจึงควรมีการพัฒนาที่ดิน การสาธิตเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ การชลประทาน เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้และรับบริการไปพัฒนาอาชีพของตนให้ดีขึ้น

๒. ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ปัญหานี้เนื่องมาจากเนื้อที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นแปลงขนาดเล็กประกอบด้วยกรรมวิธีการผลิตไม่ทันสมัย ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่น้อย รายได้ออกของเกษตรกรจึงต่ำไปควย ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดแคลนเงินทุน ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกาไรใช้เทคนิคใหม่ๆ การแก้ไขปัญหานี้ควรชักชวนให้เกษตรกรหันมานิยมปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่ที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถไชประโยชน์จากที่ดินได้ตลอดปี ตลอดจนควรสนับสนุนให้สินเชื่อการเกษตร การแนะนำ การสาธิตวิธีการปลูกที่ถูกต้องหลักวิชาการหรือที่เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

๓. ปัญหาการตกค้างและพอลาคคนกลาง เป็นปัญหาที่สำคัญมากเพราะอำนาจต่อรองของผู้ขายมีไม่มากนัก เนื่องจากเกษตรกรแต่ละรายมีปริมาณผลผลิตที่จะขายน้อยถึงกลางแล้ว โดยเฉพาะข้าวและพืชไร่ พอลาคคนกลางสามารถถกราคาของผลผลิตได้ง่าย จึงจะสังเกตเห็นไควาราคาผลิตผลในท้องตลาดกับค่าแรงงานผลิตมีความแตกต่างกันมาก สำหรับการแก้ไขปัญหานี้ควรสนับสนุนให้เกษตรกร รวมกลุ่มฝึกกำลังเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มผู้ผลิต เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มเกษตรกรควรมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน พร้อมทั้งชี้แจงให้เกษตรกร เข้าใจและเห็นผลประโยชน์ของการรวมกลุ่ม อีกทั้งต้องจัดหาตลาดคอยรับผลิตผลที่เกษตรกรสามารถผลิตได้ควย

๔. ปัญหาความแตกต่างระหว่างสังคมชนบทและสังคมในเมือง ความเจริญของตัวเมืองและชนบทแตกต่างกันมาก การพัฒนาการทุกด้านของสังคมในเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ต่างกับในชนบทที่พัฒนาการไปอย่างเชื่องช้ามาก โดยเฉพาะด้านการศึกษา สาธารณสุข ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ เป็นเหตุให้ประชาชนในชนบทไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อภาวะการต่าง ๆ ซึ่งนับวันจะขยายตัวห่างออกไปอย่างรวดเร็วได้ การแก้ปัญหานี้รัฐควรสนับสนุนให้มีการสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้บริการด้านสาธารณสุขให้ทั่วถึง ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาของประชาชนในชนบทให้กว้างขวางขึ้นและให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

๕. ปัญหาการบริหารในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนา เนื่องจากการดำเนินงานในจังหวัดของส่วนราชการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค หรือราชการบริหารส่วนท้องถิ่นก็ตาม ส่วนใหญ่ยังไม่มีแผนงานที่จะปฏิบัติในระยะยาว ทำให้การปฏิบัติงานไม่สัมพันธ์กันเท่าที่ควร เกิดหน่วยงานที่ทำงานซ้อนกันทำให้ทรัพยากรของชาติต้องสูญเสียไปโดยใช่เหตุ จึงควรแก้ไขปัญหานี้ด้วยการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักการของการพัฒนาจังหวัดต่อไปและควรปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้รวดเร็วขึ้น เพื่อให้การบริหารโครงการทุกระดับ เป็นไปทันต่อเหตุการณ์